

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2017-09-22

Lise-Lotte Argulander

A2017/01344/ARM

Remissvar angående ett *Entreprenörsansvar i bygg- och anläggningsbranschen (Ds 2017:30)*

Företagarna har givits möjlighet att inkomma med yttrande på ovanstående remiss och får härmed avge följande yttrande.

Företagarna är en medlemsorganisation för framför allt mindre ägarledda företag i Sverige. Våra medlemsföretag har i genomsnitt 4-5 anställda och är verksamma inom alla branscher. Ett typiskt medlemsföretag inom byggsektorn är vanligen högspecialiserade inom en viss del av branschen exempelvis i vissa yrken som elektriker, VVS-montörer, murare, golvläggare, håltagare etc. Lagt förslag drabbar dessa företag särskilt hårt.

Vår branschorganisation Golvbranschen har inkommit med ett eget remissyttrande. Företagarna vill uppmärksamma den beskrivning som i det yttrandet ges av hur förslaget påverkar de mindre ägarledda företagen.

Sammanfattande synpunkter

- Företagarna avstyrker förslaget i sin helhet.
- Förslaget drabbar alla företag, både inhemska och utländska, i den redan hårt pressade byggbranschen. Förslaget slår extra hårt mot de högspecialiserade mindre företagen.
- De föreslagna åtgärderna kan ifrågasättas såväl vad gäller skyddsbehovet som avseende proportionaliteten.
- Arbetsgivaransvaret i enlighet med de arbetsrättsliga principerna rubbas när arbetsgivare kan tvingas att betala lön för andras anställda. Detta undergräver ansvarsfördelningen och gynnar i värsta fall oseriösa företag som uppsåtligen inte vill betala lön till sina anställda.

Särskilda synpunkter

De mindre företagen drabbas extra hårt

Förslaget slår särskilt hårt mot de mindre företagen i byggbranschen som inte har några anställda alls eller endast ett fåtal.

Förslaget medför att oviljan att anlita ett högspecialiserat mindre företag eller nystartat företag ökar, då dessa kan anses utgöra en högre ekonomisk risk. Det i sin tur leder till att konkurrensen minskar på marknaden och de mindre företagen kommer få allt svårare att etablera sig och utveckla sina verksamheter.

Företagarna befärrar att sådana företag kommer bli åsidosatta som underentreprenörer i byggbranschen i framtiden om förslaget vinner laga kraft.

Sverige behöver fler mindre företag i alla branscher för att skapa jobb och för att tillgodose behovet av tex bostäder, inte färre. Konkurrensen och tillgången på företag behöver också öka generellt i bla byggbranschen för att pressa ner de ökade kostnaderna för byggen. Givetvis behövs även åtgärder för att motarbeta oseriösa företag i sektorn. Med förslaget som nu läggs finns dock en uppenbar risk för en utveckling som går i motsatt riktning.

Förslaget till entreprenörsansvar är inte en proportionerlig åtgärd

Företagarna ser med oro på att Sverige återigen riskerar att överimplementera EU-rättsliga direktiv i nationell lagstiftning. Tillämpningsdirektivets (96/71/EG) syfte är att skapa ett effektivt skydd av utstationerade arbetstagares rättigheter samt att stävja oseriösa företag som missbrukar utstationeringsdirektivet. Det förslag som nu har lagts omfattar dock inte bara utländska utstationerade arbetstagare utan omfattar samtliga företags anställda i en viss bransch.

Vi ställer oss frågan om detta förslag är förenligt med principerna i tillämpningsdirektivet där alla åtgärder som införs genom direktivet bör vara motiverade och proportionella för att inte kringskära framför allt de små och medelstora företagens möjligheter att skapa nya arbetstillfällen och verka på marknaden samtidigt som utstationerade skyddas.

Vi anser att det är allvarligt att lägga fram ett så pass konkurrenshämmande förslag som så kraftigt riskerar att påverka den fria företagsamheten inom byggsektorn i Sverige. Varken skyddsbehovet eller proportionaliteten har utretts och motiverats tillräckligt i promemorian för att motivera nu liggande förslag.

Ca en procent av arbetskraften inom byggbranschen utgörs av utstationerad arbetskraft enligt Sveriges Byggindustriers beräkningar, som bygger på uppgifter från Arbetsmiljöverkets register. Vår svenska lagstiftning till skydd för arbetstagare är en av de strängaste i Europa. Detta tillsammans med vår svenska arbetsmarknadsmodell utgör ett tillräckligt starkt skydd för i vart fall de inhemska företagens anställda.

Om skyddsbehov föreligger enbart för den utstationerade anställda anser Företagarna att andra mindre ingripande alternativ som till exempel en försäkringslösning bör utredas.

Det skulle kunna vara mindre konkurrenshämmande och slå mindre hårt mot högspecialiserade mindre företagen än nuvarande förslag.

Arbetsgivaransvaret rubbas med förslaget

Förslaget som nu ligger rubbar en av arbetsrättens grundprinciper om att arbetsgivarens viktigaste uppgift är att ta hand om sin egna arbetstagare och betala ut lön för utfört arbete.

Förslaget som nu presenteras innebär bl.a. att skälet till den uteblivna löneutbetalning i sig inte behöver prövas och är oberoende av i vilket led den inträffar. Detta går på tvärs med hur företagandet och arbetsmarknaden fungerar i Sverige idag.

Det synes oförenligt med de arbetsrättsliga principerna som vi har att en annan arbetsgivare kan bli ansvarig för att utbetala lön till andra anställda än sina egna arbetstagare.

I värsta fall kommer detta leda till att oseriösa företag med stöd av förslaget hittar ett kryphål för att verkställa lönebedrägerier i ett entreprenörsled där det för en seriös företagare kan vara svårt att förutse hur en annan entreprenör agerar.

En entreprenör som då tar sitt ansvar och i enlighet med ett lönekrav utbetalar ett felaktigt löneanspråk kan få svårt att få tillbaka de pengarna från det oseriösa företaget eftersom juridisk regressrätt saknas mot detta företag. Vid en eventuell konkurs hos det oseriösa företaget eller om företaget "försvinner" kommer de seriösa företagen ta hela risken och saknar i praktiken en möjlighet att få igen pengarna för utlagda löner.

Ett sådant system är helt oacceptabelt.

Oklart vilka som omfattas av förslaget

Det är oklart vilken verksamhet som föreslås omfattas av entreprenörsansvaret. Detta medför att riskerna är svårbedömda för entreprenörer när de lägger anbud på arbeten vilket skapar en otydlighet och oförutsebarhet i affärsrelationerna. Vilket i sin tur kan leda till företagen tvingas ta höjd i sina anbud för eventuella merkostnader och som då leder till en ökad kostnadsbild för byggandet i Sverige.

En fråga som därutöver uppstår är om bemanningsbranschen omfattas av detta förslag? De har en inte obetydlig del av sin arbetskraft i branschen.

Ett ansvar för den uppdragsgivare som anlitar underentreprenören

Trots att förslaget har som utgångspunkt att entreprenörsansvaret ska omfatta den som har anlitat arbetstagarens arbetsgivare i första hand, dvs att tyngdpunkten i ansvaret bör gälla i ett led, ser Företagarna uppenbara problem med detta framför allt ut civilrättslig synpunkt och vi befävar att effekterna ändå blir avsevärt mycket större. Förslaget öppnar även för att ansvaret omfattar i vart fall över två led och är därmed otydligt och svårt att överblicka konsekvenser och alla risker för ett enskilt företag.

Förslaget omfattar samtliga anställda i byggbranschen och vi ser att detta definitivt kommer påverka de allra minsta företagen negativt enligt tidigare fört resonemang.

Ett av skälen som angivits för att ställa ansvar i flera led är att begränsa de påstådda långa entreprenörskedjorna i byggbranschen. I en tid där de mindre företagen ofta är specialiserade på vissa arbetsuppgifter/områden i en bransch med behov av många olika kompetenser för att färdigställa projekten ter det sig naturligt med den utveckling av mindre högspecialiserade företag som sker i Sverige idag. Det medför att det kan bli förhållandevis många underentreprenörer i ett byggprojekt. Att det finns flera underentreprenörer behöver inte vara tecken på oseriös verksamhet, utan kan tvärt om i stället vara en direkt följd av utvecklingen av arbetsmarknaden.

Företagarna ser att utvecklingen i många branscher går från stora företag som gör allt till att allt fler mindre företag bildas som specialiserar sig inom olika delar. 4 av 5 jobb skapas i mindre företag. Detta förslag riskerar att inom en hel bransch utplåna de mindre företagens möjligheter att verka.

Tidsfristerna i förslaget är anmärkningsvärt korta och kommer innebära att entreprenören sällan eller aldrig hinner utreda de framställda lönekraven ordentligt innan dessa måste betalas. De låga beviskraven för arbetstagarens påstådda lönekrav bidrar också till att öka på risken för entreprenören. Detta kan göra att företaget i god tro betalar ut ett lönekrav som är ställt till dem för att underentreprenören inte ska missgynnas i sin relation till huvudentreprenören.

Lön som ska omfattas av kravet

Enligt tillämpningsdirektivet ska ett entreprenörsansvar omfatta minimilön som kan krävas enligt utstationeringsdirektivet. I det nu liggande förslaget har begreppet ”minimilön” utgått och förslaget säger ”lön som förfallit till betalning”.

Detta är enligt Företagarnas mening en kraftig överimplementering. Det är vidare otydligt vad som verkligen omfattas av begreppet.

Regressrätt och invändningar

Det är en självklarhet att entreprenörer som betalar andra arbetsgivares anställdas löner ska ha en regressrätt. Företagarna anser inte att det presenterade förslaget tillräckligt tydligt säkerställer att detta kommer fungera i praktiken.

Förhållandet till lönegaranti

Företagarna ifrågasätter om lönegarantireglerna kan bli tillämpliga med de korta tidsfrister som förslaget har eller om det inte istället blir så att ansvaret för utbetalning av lön primärt kommer att göras gällande via entreprenörsansvaret. Dessutom är det inte tydligt vad som händer när en entreprenör utbetalar lön till ett annat företags arbetstagare om företaget försätts i konkurs. Blir det i en sådan situation möjligt för den utbetalande entreprenören att få igen sina pengar överhuvudtaget? Såvitt Företagarna kan förstå blir den fordran oprioriterad i en konkurs till skillnad mot arbetstagarens lönekrav direkt mot sin arbetsgivare.

Förslaget kan vidare få sådana effekter att en arbetstagare istället för att försätta sin arbetsgivare som inte kan betala lön i konkurs utverkar sin rätt till lön via entreprenörsansvaret. Konkurrensen snedvrids därmed när företag som borde försättas i konkurs istället kan fortsätta sin verksamhet och "någon annan" får betala lönen. Detta öppnar i sin tur upp för oseriösa företag att med lagens hjälp kunna undgå sitt betalningsansvar på ett enkelt sätt och ändå kunna fortsätta sin verksamhet i vart fall en tid.

Konsekvensbeskrivningen

Företagarna anser att konsekvensbeskrivningen är mycket bristfällig. Promemorians innehåll visar på uppenbara kunskapsluckor i hur branschen fungerar och hur affärsförhållanden regleras. Det saknas bl.a. insikt i hur detta slår mot de högspecialiserade mindre företagen och om hur detta påverkar hela byggbranschen.

Med hänsyn till ovan nämnda omständigheter och avsaknaden av adekvat konsekvensanalys avstyrker Företagarna förslaget

Företagarna

Patrik Nilsson

Chef Analys & Opinion

Lise-Lotte Argulander

Jur. Kand.